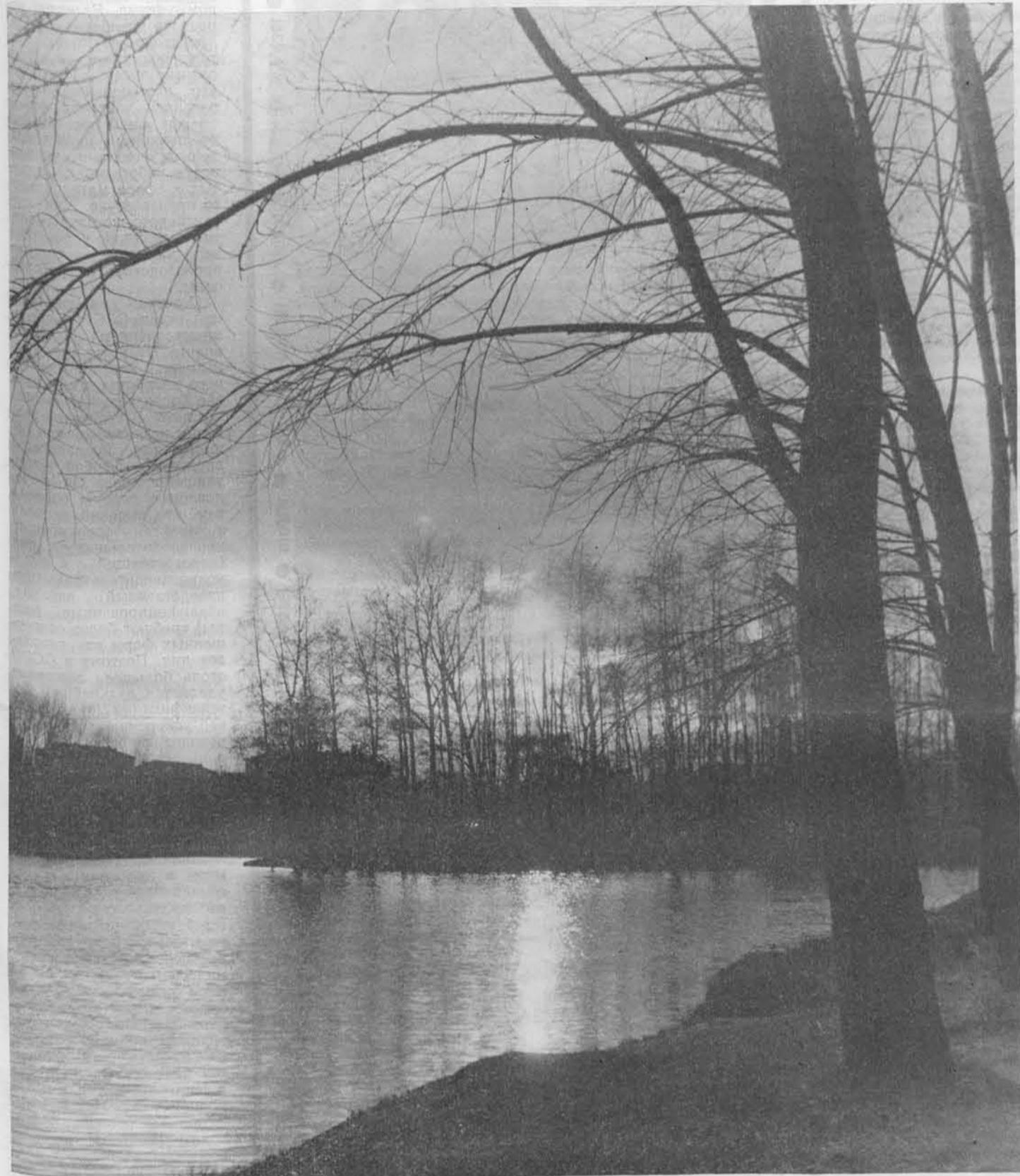

Голас Радзімы

№ 14 (1429)
8 красавіка 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-шы

Красавік на Камсамольскім возеры ў Мінску.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПАВЫШЭННЕ ПРА-
ДУКЦЫЙНАСЦІ ПРА-
ЦЫ — ТОЛЬКІ ЗА
КОШТ НОВЫХ МА-
ШЫН І ТЭХНАЛОГІІ

[«Слагаемыя интен-
сифікацыі»]

стар. 2—3

ІДЭАЛАГІЧНАЯ КАН-
ТРАБАНДА НЕ СЛУ-
ЖЫЦЬ РОСТУ ДАВЕР'Я

[«У госці... з каменем
за пазухай»]

стар. 4

АГУЛЬНАЕУ РАПЕИ-
СКАЯ НАРАДА АД-
КРЫЛА НОВЫ ЭТАП
СУПРАЦОЎНІЦТВА У
ГАЛІНЕ ТУРЫЗМУ

[«Международный ту-
ризм: после Хельсинки»]

стар. 6

ГАЛОЎНЫ ГЕРОЙ СЦЭНЫ

СУЧАСНАСЦЬ І ТЭАТР ♦ ЛЕТАПІС ДУХОЎНАГА ЖЫЦЦЯ НАРОДА ♦ ГЕРОЙ НА
СЦЭНЕ — ГЕРОЙ У ЗАЛЕ ♦ АД АДНАГО ЛЁСУ — ДА ФІЛАСОФСКАГА АБА-
ГУЛЬНЕННЯ ♦ «ВЫТВОРЧАЯ СІЛА» — МАСТАЦТВА

З ВЫПАДКУ новай пастаноўкі ў Нью-Йорку класічнай оперы Монтвердзі «Караначыя Палеі», створанай каля трохсот гадоў назад, амерыканскі тэатральны крытык Губерт Саал выказаў меркаванне аб тэме твора наступным чынам: «Што можа быць больш сучасным, чым цынічная гісторыя, у якой зло трыумфуе над добром?»

Для сучаснай Амерыкі, дзе пануе сацыяльнае зло, гэтыя словы, магчыма, і справядлівыя. Зусім іншыя мэты мастацтва ў нашым грамадстве. Яшчэ Максім Горкі заклікаў савецкіх пісьменнікаў галоўным героем сваіх твораў «выбраць працу, г. зн. чалавека, арганізуемага працэсамі працы, які ў нас узброены ўсёй магутнасцю сучаснай тэхнікі, чалавека, які ў сваю чаргу арганізуе пра-

цу больш лёгкай, прадукцыйнай, узводзячы яе на ступень мастацтва». На ступень мастацтва!..

Савецкае тэатральнае мастацтва галоўным аб'ектам свайго адлюстравання зрабіла чалавека працы, чалавека-творцу. Яго жыццё, яго духоўны свет сталі драматычнай асновай лепшых п'ес. Беларускай, як і ўсёй савецкай, драматургіі заўсёды быў уласцівы зварот да сучаснасці. У свой час гэтай

тэме былі прысвечаны п'есы «На крутым павароце» Кастуся Губарэвіча, «Хлеб» Ільі Гурскага, «Калі зацвітаюць сады» Вячаслава Палескага, «Пяюць жаваранкі» Кандрата Крапівы, «Выбачайце, калі ласка» Андрэя Макаёнка, у якіх зроблена філасофскае абагульненне тагачасных сацыяльных з'яў, дадзена ім тлумачэнне, раскрыты духоўны свет новага чалавека. Яны аналізавалі тыя змены ў свядомасці людзей,

што прынесьлі рэвалюцыя, індустрыялізацыя і калектывізацыя краіны.

Сённяшнія п'есы надзвычай разнастайныя па сваіх тэмах. Але галоўнымі праблемамі сталі маральнае аблічча савецкага чалавека, узаемаадносінны людзей у калектыве, сацыяльныя праявы навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і г. д. Спектаклі і п'есы адлюстроўваюць вострыя праблемы і канфлікты на-

шага жыцця, працэсы, якія адбываюцца ў свядомасці сучасніка.

Вядомы савецкі тэатразнаўца прафесар Растоцкі піша, што «ў гэтых п'есах псіхалагічныя, маральна-этычныя калізій непаруўна звязаны з сацыяльна-эканамічнымі праблемамі, з тымі новымі характэрнымі для сённяшняга дня з'явамі і фактарамі, якія вызначаюць працэсы, што адбываюцца ў нашым грамадстве. Менавіта гэтае ўнутранае адзінства і вызначае сапраўдную сучаснасць канфліктаў, якія разгортваюцца ў ходзе дзеяння».

Выступаючы ў рэспубліканскім друку, намеснік міністра культуры Беларусі Сяргей Пятровіч сфармуляваў яшчэ адзін варыянт гэтага тэарэтычнага азначэння: «Стварэнне сцэнічнага летапісу духоўнага жыцця

[Заканчэнне на 6—7-й стар.]

ВЫТВОРЧАСЦЬ І НАРОДНЫ ДАБРАБЫТ

XXV з'езд КПСС вызначыў, што галоўная задача новай пяцігодкі заключаецца ў паслядоўным уздыме матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа. Гэтай мэце служыць перш за ўсё прырост матэрыяльнай вытворчасці.

Тое, што пры сацыялізме рост вытворчасці з'яўляецца гарантыяй павышэння дабрабыту кожнага чалавека, пацвярджаецца ўсім ходам падзей. Так, за гады мінулай пяцігодкі нацыянальны даход СССР павялічыўся на 28 працэнтаў. Разам з тым сярэднемесячная заробатная плата рабочых і служачых узрасла на 20 працэнтаў, а аплата працы калгаснікаў — на 25 працэнтаў. Праводзімая Камуністычнай партыяй палітыка ў галіне даходаў і спажывання прадугледжвае, што, як і раней, у дзесятай пяцігодцы галоўнай крыніцай павышэння асабістых даходаў насельніцтва будзе далейшы рост заробатнай платы. На яе долю прыходзіцца прыкладна тры чвэрці даходаў працоўных. А грамадскія фонды спажывання, якія таксама з кожнай пяцігодкай павялічваюцца, гарантуюць роўныя для ўсіх магчымасці атрымання бясплатнай адукацыі і аховы здароўя, яны ідуць на частковыя выдаткі па выхаванню дзяцей, на падтрымку чалавека ў старасці ці ў выпадку хваробы.

Раней буржуазная эканамічная навука ставіла знак роўнасці паміж паказчыкамі нацыянальнага даходу на душу насельніцтва і ўзроўнем жыцця. Але цяпер многія яе прадстаўнікі прызнаюць, што гаварыць аб узроўні жыцця можна толькі як аб ступені задавальнення ўсёй сукупнасці індыўідуальных і грамадскіх патрэбнасцей чалавека — матэрыяльных і духоўных.

Сапраўды, зазірнуўшы ў статыстыку, можна, напрыклад, даведацца, што па сярэдняму размеру нацыянальнага даходу Злучаныя Штаты Амерыкі знаходзяцца на адным з першых месцаў у свеце. Аднак, па ацэнцы сенатара Эрнста Холінгса, 15 мільёнаў амерыканцаў хранічна галадаюць, а яшчэ 10 мільёнаў аказваюцца на грані голаду, таму што адзін працэнт насельніцтва іх краіны валодае ў 8 разоў большым багаццем, чым палавіна радавых амерыканцаў.

Мы, безумоўна, не адмаўляем, што па сярэдняму спажыванню раду прадуктаў харчавання на душу насельніцтва, па сярэдняму забяспечанасці таварамі працяглага карыстання, па сярэдняму размеру нацыянальнага даходу Савецкі Саюз пакуль яшчэ адстае ад некаторых развітых капіталістычных краін. Але я ўжо адзначаю: за сярэднімі паказчыкамі ў буржуазным грамадстве хаваецца бездань, якая раздзяляе бедных і багатых. Па-другое, дынамізм і ўстойліва высокія тэмпы росту сацыялістычнай эканомікі прывялі ўжо да значнага змяшэння нават сярэднестатыстычнага разрыву.

Вызначаючы перспектывы развіцця савецкага грамадства, КПСС канцэнтруе ўвагу на буйных сацыяльна-эканамічных праблемах, вырашэнне якіх дазваляе ўзняць жыццё народа на якасна новы ўзровень. Важнай вяхой на гэтым шляху стане дзясатая пяцігодка, планы якой зацвердзіў XXV з'езд.

Выпрацоўка гэтай сацыяльна-эканамічнай праграмы вялася адначасова з вызначэннем зыходных устаноў развіцця эканомікі Савецкага Саюза на перспектыву да 1990 года. У Справаздачным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС XXV з'езду Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў адзначаў, што ў 1976—1990 гадах краіна будзе валодаць прыкладна ўдвая большымі матэрыяльнымі і фінансавымі рэсурсамі, чым у мінулым пяцігоддзі.

Іншымі словамі, на працягу трох новых пяцігодак будзе дасягнута багацце прадуктаў харчавання, дабротных тавараў народнага спажывання, шырокае развіццё атрымае сфера абслугоўвання. Кожная сям'я будзе забяспечана добраўпарадкаванай кватэрай.

Заглядаючы ў недалёкую будучыню, можна прадбачыць, што Савецкі Саюз апырацца на капіталістычныя краіны па ўзроўню спажывання матэрыяльных даброт. Але наша грамадства не ідзе па шляху капіравання структуры спажывання, якая склалася ў капіталістычным свеце. Планавае размеркаванне рэсурсаў, устанавленне аптымальных прапарцый паміж асабістымі даходамі людзей і грамадскімі фондамі дазваляюць фарміраваць зусім іншую структуру попыту і спажывання. На першае месца ў ёй вылучаецца стварэнне вартых чалавека ўмоў жыцця для ўсіх членаў грамадства, а не для нейкай эліты, як наглядаецца ў буржуазным грамадстве. Гэта перш за ўсё датычыць далейшага павышэння дабрабыту савецкіх людзей, паляпшэння ўмоў іх працы і быту, значнага прагрэсу аховы здароўя, адукацыі, культуры — усяго, што садзейнічае ўсебаковаму развіццю асобы, удасканаленню сацыялістычнага ладу жыцця.

Пётр СУДАКОУ.

Звыш 35 тыпаў заточных і спецыяльных станкоў пастаўляе прамысловасці краіны Віцебскі завод заточных станкоў. Высокая дакладнасць і выдатная якасць — галоўныя характарыстыкі абсталявання, якое выпускаецца заводам. НА ЗДЫМКУ: зборачны цэх завода.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

КОМПЛЕКС-СПАДАРОЖНИК

На ўскраіне Полацка на 40 гектарах раскінулася будаўнічая пляцоўка. На ёй будзе ўзведзены новы буйны прамысловы комплекс Полацкага завода шкловалакна.

З уводам у строй гэтага комплексу на поўную магутнасць выпуск прадукцыі на Полацкім заводзе шкловалакна патроіцца.

«ЦІСА»: ПЕРШЫЯ ТЫСЯЧЫ ЛЯМП

Першыя тысячы бытавых лямп выдала аўтаматычная зборачная лінія «Ціса», мантаж якой закончаны на Брэсцкім электралямпавым заводзе. Яна створана ў садружнасці са спецыялістамі Венгрыі і выраблена фірмай «Тунграм». Разлічана лінія на выпуск 3,5 тысячы лямп у гадзіну — удвая больш, чым выпускаюць цяпер дзённыя лініі на прадпрыемстве.

У мантажы і наладцы абсталявання ўдзельнічала брыгада венгерскіх спецыялістаў.

Увод у дзеянне другой аўтаматычнай зборачнай лініі дасць магчымасць у гэтым годзе выпусціць 111 мільёнаў бытавых асветляльных лямп, што на пяць мільёнаў больш, чым прадугледжана па плану.

НА ВЫСТАВКУ У ГДР

Калектыў ордэна Леніна завода «Гомсельмаш» — неаднаразовы

ўдзельнік міжнародных выставак сельскагаспадарчых машын. Яго прадукцыя не раз удастоівалася залатых медалёў, дыпламаў.

Цяпер гомельскія камбайнабудаўнікі атрымалі запрашэнне на міжнародную выставку «АГРА-76», якая будзе праводзіцца ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Да адпраўкі на гэты агляд сельскагаспадарчых машын сельмашаўды рыхтуюць сіласаўборачны камбайн КС-1,8 «Віхор» і прычэп-ёмістасць ПСЕ-12,5.

СЯМЕЙНЫ ДОМ АДПАЧЫНКУ

Першых пасланцоў магілёўскага вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» імя У. І. Леніна прыняў сямейны дом адпачынку «Межысеткі». Ён размешчаны ў трыццаці кіламетрах ад горада, у вялікім сасновым лесе, на беразе рэчкі Лохва. Для кожнай сям'і прадастаўляюцца асобныя двух-, трох- або чатырохмесныя нумары з усімі выгодамі.

Пуцёўкі ў заводскія здраўніцы заўком прафсаюза выдае хімікам па льготнаму кошту, а перадавікам вытворчасці — бясплатна.

У гэтым годзе ў сваіх здраўніцах, у розных санаторыях краіны, у дамах адпачынку і на турыстычных базах пабывае кожны другі працаўнік прадпрыемства.

СЛАГАЕМЫЕ ИНТЕНСИФИКАЦИИ

Советский Союз, располагая огромными трудовыми и природными ресурсами, активно использует их в создании материально-технической базы коммунизма. Развитие народного хозяйства СССР происходит не столько экстенсивным, сколько интенсивным путем. Известно, что экстенсивный путь развития характеризуется прежде всего абсолютным увеличением производственных фондов и численности работающих, занятых в сфере материального производства. Для интенсивного же пути развития характерно улучшение использования средств производства и рабочей силы.

С ростом индустриальной мощи СССР и совершенствованием производительных сил интенсивный путь развития народного хозяйства становится все более ведущим направлением. Возрастание значения интенсификации общественного производства представляет собой объективный процесс. Он обусловлен в первую очередь тем, что высокий уровень и характер современных производительных сил (дорогостоящий и высокопроизводительный производственный аппарат, квалифицированные кадры) требуют более совершенных форм их использования. Поэтому в СССР столь большое внимание уделяется дальнейшей интенсификации производства: ускорению роста производительности труда, повышению фондоотдачи, снижению металло- и материалоёмкости продукции, повышению эффективности капитальных вложений.

Экономический динамизм в условиях зрелого социалистического общества проявляется прежде всего в повышении производительности труда как решающего условия экономического развития. За годы девятой пятилетки среднегодовые темпы роста производительности труда в промышленности СССР составили 6 процентов вместо 5,8 процента в 1966—1970 годах и 4,6 процента в 1961—1965 годах. Увеличение производительности труда даёт все больший прирост объёма производства, а в некоторых отраслях и экономических районах — весь прирост. В промышленности доля прироста продукции, полученная за счет повышения производительности труда, характеризуется следующими цифрами: в 1961—1965 гг. — 62 процента; в 1966—1970 — 73 процента; в 1971—1975 — 84 процента.

На основе ускоренного подъёма производительности труда и возрастания его роли в приросте производства в нашей стране постоянно поддерживаются устойчивые темпы экономического развития, систематически повышается благосостояние народа. Поступательное развитие советской экономики за последнее десятилетие наглядно показывают следующие цифры: в девятой пятилетке национальный доход, используемый на потребление и накопление, увеличился на 28 процентов, основные производственные фонды выросли в 1,5 раза, объём промыш-

Над полями Брестчины з'явіліся самалёты сельскагаспадарчай авіяцыі. З паветра яны падкормліваюць мінеральнымі ўгнаеннямі пасевы шматгадовых траў і азійных. У калгасах і саўгасах вобласці працуюць 20 «крылатых» экіпажаў. НА ЗДЫМКУ: самалёты сельскагаспадарчай авіяцыі ў саўгасе «Мухавец».

Фота Э. КАБЯКА.

ленного производства увеличился на 43 процента, розничный товарооборот — на 36 процентов, а реальные доходы на душу населения — на 24 процента.

В утвержденных XXV съездом партии Основных направлениях развития народного хозяйства СССР на 1976—1980 годы предусматривается новый крупный шаг в подъеме народного хозяйства страны во имя дальнейшего повышения благосостояния советских людей.

Производство промышленной продукции намечено увеличить на 35—39 процентов. Причем наиболее быстрое развитие получат те отрасли промышленности, которые являются носителями технического прогресса, интенсификации общественного производства.

Среднегодовой объем производства продукции сельского хозяйства по сравнению с предыдущей пятилеткой намечено увеличить на 14—17 процентов.

В десятой пятилетке предусматривается увеличение национального дохода, используемого на потребление и накопление, на 24—28 процентов. Среднюю заработную плату рабочих и служащих намечается увеличить за пять лет на 16—18 процентов, а доходы колхозников от общественного хозяйства — на 24—27 процентов.

Особое внимание в десятой пятилетке должно быть сосредоточено на ускорении роста производительности труда — ведущем направлении интенсификации производства и дальнейшего повышения его эффективности.

В целом по народному хозяйству намечается повысить ее примерно на 27 процентов в 1971—1975 годах. Это равнозначно экономии труда двадцати шести миллионов работников. За счет повышения производительности общественного труда должно быть получено 85—90 процентов прироста национального дохода.

Успешное выполнение заданий новой пятилетки при возросших объемах абсолютного прироста производства требует мобилизации имеющихся резервов, максимального использования факторов роста производительности труда. К ним прежде всего относятся интенсивное развитие науки и техники, быстрое внедрение научно-технических достижений в производство, систематическое улучшение организации и нормирования труда, оптимальное сочетание всех форм материального и морального стимулирования.

Важнейшим направлением повышения производительности труда в современных условиях становится наращивание объема производства при неизменной или даже меньшей численности работающих. Таким образом, возрастание производства на действующих предприятиях должно происходить без увеличения численности работающих, т. е. исключительно путем повышения производительности труда.

Новый пятилетний период развития экономики в условиях развитого социализма будет характеризоваться небывало крупными масштабами хозяйственного строительства, дальнейшим усилением внимания к использованию интенсивных факторов экономического роста.

Игорь ВИНОГРАДОВ,
кандидат экономических наук.
АПН.

ГОРАД ЮНАЦТВА

Городам юнацтва называюць Светлагорск. Сёлета яму спаўняецца пятнаццаць гадоў, а сярэдні ўзрост гараджан тут — 28. Светлагорск адносіцца да раду буйных прамысловых цэнтраў Беларусі. Самая папулярная прафесія ў горадзе — хімік. Працоўная слава рабочых завода штучнага валакна даўно перайшла межы рэспублікі. Шмат выдатных работнікаў у калектывах цэлюлозна-кардоннага кам-

біната, завода жалезабетонных вырабаў і канструкцый, сярод энергетыкаў Васілевіцкай ДРЭС, будаўнікоў, буравіку. Кожны пяты светлагорац — школьнік. Для іх пабудаваны школы са спартыўнымі комплексамі, актывымі заламі, сталовымі, светлымі ўтульнымі памяшканнямі для груп падоўжанага дня. Мора агнёў залівае Светлагорск вечарам. Свецяцца вокны Палаца культуры хімікаў. Больш як

пяць тысяч чалавек займаюцца тут у калектывах мастацкай самадзейнасці, студыях, аматарскіх аб'яднаннях, народных універсітэтах. У дзіцячым сектары палаца каля 400 юных светлагорцаў вучацца музыцы, танцам, спевам.

НА ЗДЫМКАХ: тут пачынаецца Светлагорск; знатныя ткачыі завода штучнага валакна — дэлегат XXV з'езду КПСС Зінаіда КІЖНЕРА-

ВА [злева] і сакратар камсамольскай арганізацыі ткацкага цэха № 2 Раіса ЛАМІНСКАЯ; наваселле; пяцікласнікі сярэдняй школы № 7 на ўроку іспанскай мовы; галоўны шчыт кіравання Васілевіцкай ДРЭС; «Нас дзяўчатак трынаццаць» — так называецца вакальны ансамбль работніц прадзільнага цэха № 1 завода штучнага валакна.

Тэкст і фота Івана ЮДАША.

з усіх куткоў рэспублікі

ФІЛЬМ АБ ПЕРАЎТВАРЭННІ ЗЯМЛІ

Група кінематографістаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі сумесна з майстрамі беларускага кіно прыступіла да здымак дакументальна-мастацкага фільма «Дзеці нашых суседзяў». У ім будзе расказацца аб тым, як жывуць, працуюць, вучацца, пераўтвараюць аблічча зямлі юнакі і дзяўчаты ў краінах сацыялістычнай садружнасці.

Разам з нямецкімі сябрамі здымачная група студыі «Беларусьфільм», якую ўзначальвае Стэфан Барташ, пабывала ўжо ў

Сібіры, Беларусі, ва Узбекістане, на Кубе, у Дэмакратычнай Рэспубліцы В'етнам і іншых краінах.

Нядаўна аўтары будучага фільма наведалі Сігневіцкае будаўніча-мантажнае ўпраўленне, выязджалі ў калгас імя Энгельса Драгічынскага раёна, дзе працуе на закладцы дрэнажу перадавая брыгада шматкаўшовага экскаватара Валерыя Гурскага. Там былі зняты цікавыя кадры для будучага фільма.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

ДОБРУШСКІ ФАРФОРАВЫ

На паўднёвай ускраіне Добруша пачалося будаўніцтва буйнейшага ў Беларусі фарфаравага завода. Гадавая прадукцыйнасць яго складзе 28 мільёнаў штук вырабаў — у дзевяць разоў больш, чым Мінскага фарфаравага. На будаўніцтва прадпрыемства адпушчаны 15,3 мільёна рублёў.

Добрушскі фарфоровы стане прадпрыемствам высокай культуры вытворчасці, дзе

прамысловая эстэтыка будзе спалучацца з апошнімі дасягненнямі навукова-тэхнічнага прагрэсу, з самымі дасканальнымі сродкамі механізацыі і аўтаматызацыі. Ручныя аперацыі складуць не больш трох працэнтаў агульнага аб'ёму тэхналагічнага працэсу.

Для працуючых на заводзе будуць створаны выдатныя ўмовы. Прадугледжана тэхналагічнае спецадзенне, абсталяваны бытавыя пакоі.

У вытворчых цэхах строга падтрымліваецца пастаянная тэмпература і чысціня.

Вытворчасцю высокамастацкіх вырабаў зоймуцца 1 200 ўмельцаў. Большасць з іх пройдуць курс навучання ў Маскоўскім тэхналагічным інстытуце імя Мендзялеева, на факультэце мастацкай керамікі Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута, у адпаведных тэхнікумах і прафтэхвучылішчах.

А. КУРЛОВІЧ.

ФАБРЫЧНАЯ ЗДРАЎНІЦА

коі, працэдурныя кабінеты, гразевыя і водныя лячэбніцы.

На тэрыторыі здраўніцы ёсць прасторная сталовая, зала для лячэбнай гімнастыкі, фінская лазня. Адпачываючыя робяць не толькі прагулкі на лесе, на рэчку, але і ездзяць на экскурсіі.

Здраўніца штомесяц прымае да сотні чалавек.

П. БАРОДКА.

БАГАЦЕЮЦЬ САЖАЛКІ

Савет Міністраў БССР, Міністэрства меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР прынялі пастанову аб мерах па развіцці сажалкавай рыбагадоўлі ў Беларускай ССР у 1976-80 гадах.

Наша рэспубліка мае спрыяльныя прыродна-кліматычныя ўмовы для шырокага развіцця сажалкавай гаспадаркі. Так, рыбакамбінат «Любань», пабудаваны ў адпаведнасці з генеральнай схемай асушэння і асваення Палесся, летась прадаў 20,8 тысячы цэнтнераў рыбы. Увод у дзеянне рыбагадоўчы будаўніцтва якіх прадугледжана гэтай схемай, дасць магчымасць даваць штогод каля 600 тысяч цэнтнераў рыбы.

Прадугледжана ўжо ў дзесятай пяцігодцы пабудова ў зоне асваення Палескай нізіны рыбагасы, якія будуць мець каля 10 тысяч гектараў нагульных і гадавальных сажалак і даваць больш як сто тысяч цэнтнераў рыбы ў год. На гэтыя мэты выдзелена 25 мільёнаў рублёў. Намечана ў 1977 годзе ўвесці ў дзеянне рыбагасы «Локтышы», у наступныя гады — садковую гаспадарку «Белазёрскае», рыбагасы «Палесце», «Вялута», «Сялец», «Бяроза-1». У канцы пяцігодкі пачнецца будаўніцтва рыбагасы «Светлагорскі».

Акрамя таго, за пяцігодку трэба будзе рэканструяваць у рыбагасы рэспублікі сажалкі плошчай 4,6 тысячы гектараў. На гэтыя работы асігнавана 7,5 мільёна рублёў капітальных укладанняў. Рэканструкцыі падвергнуцца сажалкі 14 рыбных гаспадарак, камбінатаў, гадавальных і Пінскага рыбагасы. Гэта дасць дадаткова 33,8 тысячы цэнтнераў рыбы.

З аўдыторыі ўніверсітэта чуецца песня «Пусть всегда будет солнце». Яе спяваюць па-руску студэнты. «Мы — вучні вашых суйчынніц Фэдаравай і Цімашук», — гавораць яны.

Рускую гаворку можна пачуць цяпер на Мадагаскары даволі часта. Большасць тых, хто гаворыць па-руску, — вучні Галіны Фэдаравай з Ленінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта і Ларысы Цімашук з Кіеўскага політэхнічнага інстытута. Пачынаць ім было нялёгка, бо да мая 1972 года руская мова, кнігі рускіх і савецкіх аўтараў былі строга забаронены на Мадагаскары рэакцыйным рэжымам Цырананы. Імя У. І. Леніна было небяспечна вымаўляць уголас.

Усяго за два гады становішча рэзка змянілася. Цяпер 400 студэнтаў вучаюць рускую мову на шасці факультэтах універсітэта ў сталіцы Дамаркратычнай рэспублікі Мадагаскар — Тананарыве. Ёю імкнучца авалодаць будучыя юрысты, філолагі, урачы, матэматыкі, інжынеры і аграномы. Руская мова заняла трывалое месца ў навучальных праграмах універсітэта і некалькіх сярэдніх школ.

Работа савецкіх педагогаў не абмяжоўваецца заняткамі з вучнямі. Яны праводзяць вечары пытанняў і адказаў, чытаюць лекцыі аб народнай адукацыі ў Савецкім Саюзе, удзельнічаюць у педагогічных семінарах на месцы выкладання замежных моў. Малагасійскія студэнты з глыбокай павагай адносяцца да сваіх савецкіх настаўнікаў. Некаторыя вучні Г. Фэдаравай і Л. Цімашук працягваюць вучобу ў СССР. «Як аблегчылі мае жыццё і вучобу ў Савецкім Саюзе заняты рускай мовай ва ўніверсітэце ў Тананарыве! Як я ўдзячна вам!» — піша з Варонежа іх былая вучаніца, якая працягвае ў гэтым савецкім горадзе сваю адукацыю.

В. КАРАЧАНЦАЎ.

кажуць мне тамошнікі. І выкладаюць на стол парнаграфічныя часопісы, паштоўкі, статуэткі, патэфонныя пласцінкі, магнітафонныя стужкі, фільмы. На стала гара такога «дабра»! Як жа разбэсціцца, як ты прагніў, «свабодны» і «дэмакратычны» Захад!

Захад імкнецца распаўсюдзіць міязмы гніення на сацыялістычны свет. Агенты ЦРУ, сіяністы, белгавардзейцы, царкоўнікі крайняй рэакцыйнага толку, антыкамуністы ўсіх масцей на чыняюць ідэалагічнай агуштай чамаданы і аўтамабілі турыстаў, дзелавых людзей і студэнтаў, вагоны міжнародных паяздоў, задаючы работу правяднікам, вымушаныя разам з недакуркамі і смеццем вымятаць «духоўныя каштоўнасці свабоднага свету».

А ў заходніх сталіцах тым часам шумяць аб «нежаданні Саветаў» удзельнічаць у абмене ідэй. Там льюць фальшывыя слёзы з-за «незгаворлівасці Крамля», які, быццам бы, «пэрашкаджае абмену інфармацыяй». Там абвінавачваюць нас у невыкананні Заключнага акта агульнаеўрапейскай нарады.

Апомніцеся, панове! Аб якіх ідэях, аб якой інфармацыі ідзе гаворка? Калі ўспомніць Заключны акт нарады, то там гаворыцца аб «патрэбнасці ва ўсё больш шырокім веданні і разуменні розных аспектаў жыцця іншых дзяржаў-удзельніц». Але хіба антысавецкія пасквілі, якія ўвозяцца ў нашу краіну, знаёмяць з жыццём тых дзяржаў, адкуль яны адпраўлены? Хіба біблейскія паданні і «Словы сучашняга» знаёмяць з рознымі аспектамі жыцця капіталістычных краін? Усё гэта не мае нічога агульнага з абменам інфармацыяй. Вядома, парнаграфія адлюстроўвае «аспект» заходняга жыцця, але, калі ласка, трымайце гэтыя ігральныя карты пры сабе, любуйцеся імі самі, паны правакатары.

Брэсцкая таможня, быццам чулы і дакладны прыбор, устаноўлены ў мутным патоку нянавісці, якая струменіцца ў нашу краіну, паказвае, што на Захадзе клопацца не аб абмене інфармацыяй, а праследуюць мэту распаўсюдзіць у нашым грамадстве антыкамунізм, узвесці паклёп на сацыялістычны лад, падарваць маральнае здароўе грамадства — інакш кажучы, імперыялістычныя службы ажыццяўляюць ідэалагічную дыверсію. А кантрабандысцкая, дыверсійная дзейнасць ніколі не служыла і не служыць росту давер'я паміж народамі, аб чым гаворыцца ў Заключным акце агульнаеўрапейскай нарады. Таму на граніцы ў Брэсце, як і на граніцах іншых суверэнных краін, шлях кантрабандзе перагароджвае надзейны таможны заслон.

Уладзімір БЯГУН.

напоўнены нянавісцю да нашай краіны ніколі не менш, чым «рэспектабельны» часопіс з монстрам на вокладцы. Міжволі прыходзіць думка: нядобрыя гэта госці, калі едуць да нас з каменем за пазухай.

Кніжная прадукцыя характэрна тым жа зместам. Пасквілі Салжаніцына, выданні НТС, сіянісцкія інструкцыі, разнастайная антыкамуністычная літаратура, выдадзеныя ў ЗША, Англіі, Францыі, ФРГ і іншых краінах. Падбухторванне, нянавісць, злосьць. Не з мэтай чытання, не для забавы піхаюць у свае чамаданы гэты хлам спрытныя іншаземцы. А для таго, каб пакінуць яго тут, падкінуць, каму-небудзь, падсунуць...

Вось маса рэлігійнай літаратуры. Чаго тут толькі няма! Бібліі, Новыя заветы, малітоўнікі на рускай, украінскай, польскай мовах. Брашурны «Жыццё Ісуса Хрыста» з ілюстрацыямі, «Царква — цела Хрыстова», «Шлях у неба», «Вялікае зерцала», «Жыццё папы Іаана XXIII», «Тайства для нявест» і нават «Словы сучашняга на кожны дзень». Звяртаю ўвагу на адну кніжачку — «Біблейскі спадарожнік». Выхадныя даныя на ёй: «Рэлігійнае выдавецтва Б. Гётца, 1939 год». А кніжка свежаная, з яе яшчэ не выветрыўся пах друкарскай фарбы. Хітруюць святлыя айцы... На любыя хітрукі ідуць, каб звярнуць людзей з сацыялістычнага шляху і павярнуць іх на любы іншы шлях — хоць у неба, хоць у пекла.

Для таго, каб дэідэалагізаваць, раскласці і разбэсціць наша грамадства, ўвозяць не толькі «Словы сучашняга».

— Спачатку я вам скажу пра бабулю, — напамінае інспектар Верашчагін, — у яе разам з бібліяй вось яшчэ што было прыхавана.

І паказвае ігральныя карты. Кладзе на стол з агідай, таму што падобную мязроту цяжка нават уявіць. Я разглядаю вонкавы бок тузоў і дзевяткаў і думаю, наколькі ганебнай стала мараль заходняга грамадства, калі там вырабляюць і распаўсюджваюць такую, даруйце, брыдоту. Мне ўспамінаецца толькі што прычытаная кніга аб індзейцах Венесуэлы. У ёй расказваецца аб усіх баках жыцця тых першабытных людзей, у тым ліку і аб шлюбных і іншых адносінах. Магу цяпер з веданнем справы сказаць: індзейцы з плямён янаама ў тысячы разоў высакародней ставяцца да жанчыны, чым высокацывілізаваныя разбэшчальнікі з заходнееўрапейскіх сталіц.

Прападае жаданне далей разглядаць змесціва таможняй «скрыні Пандоры». Хочацца ўзяць мыла і памыць рукі... «Не, вы глядзіце, вам жа трэба будзе ў газеце пісаць», —

многія. Кіраўнік турысцкай групы студэнтаў Дайн Эвелін Блейк перад адездам з ЗША ў СССР атрымала, паводле яе слоў, ад нейкага прафесара Хартэля каля сотні брашур і ксеракопій артыкулаў, у тым ліку і падбухторваючага антысавецкага характару, і раздала іх разам з бібліямі студэнтам. Яна растлумачыла тамошнікам, што літаратура была ўзята «для чытання ў дарозе».

Паўстае пытанне: калі для чытання, то чаму ва ўсіх аднолькавая? І чаму падобрана не

самімі студэнтамі, а пабочным чалавекам?

Зразумела, не ўсе іншаземцы вязуць да нас духоўную атуру. Прыстойныя людзі займаюцца чытаннем самых разнастайных кніг. Есць, аднак, катэгорыя турыстаў-кантрабандыстаў, якія бяруць «для чытання ў дарозе» не апазданні або вершы, не забаўныя гісторыі або слоўнікі, а абавязкова прапагандысцкія матэрыялы падрыўнога характару. Аўтатурыст з Бельгіі Нікаля Карман, новазеландскія грамадзяне Алістэр Макензі і Пітэр Батлер, француз Ражэ Клер, немец з ФРГ Фрыдрых Бахтлер, англічанін Ніколас Мегро, швейцарца Рональд Зондэрэгтэр, аўстрыйка Ева Данцынгер і іншыя запасліся выключна антысавецкай літаратурай. Выпадковае супадзенне? Не, гэта наўмыслны, загадзя абдуманая дзеянні.

Тамошнікі не галаслоўныя. Яны адкрываюць вялікую металічную шафу, і я бачу своеасабліваю «бібліятэку». Спярша праглядаю канфіскаваныя газеты і часопісы. Вось, напрыклад, «Ньюсуік» за 9 лютага 1976 года. На вокладцы часопіса — монстр са страшным металічным тварам, які паказвае «савецкага камісара», усярэдзіне — фотамантаж: нацэленая ў неба ракета і ўбогая жанчына на сметніку. Рэдактары «Ньюсуік» пераконваюць сваіх чытачоў, быццам «савецкая ваенная магутнасць трымаецца на галечы народа». Пасля мне паказваюць заходнегерманскі «Шпігель» з паскуднымі антысавецкімі карыкатурамі і такімі ж артыкуламі. Потым кладуць на стол «Штэрн», «Фігаро», «Арор», «Дэйлі тэлеграф», «Гардзіян», «Суар», «Квік» і нават іспанскую «АВС» і ізраільскую «Маарыў», якія

К АЛІ людзі адпраўляюцца ў далёкае падарожжа, то бяруць з сабою што-небудзь для чытання. У вагоне поезда Мінск—Брэст я заўважаю у пасажыраў самыя разнастайныя кнігі і часопісы, і гэта натуральна, таму што ў людзей не аднолькавыя інтарэсы. У мяне, напрыклад, была кніга «Янаама» аб венесуэльскіх індзейцах — упэўнены, адзіная ў поездзе, і свежы нумар газеты. Кнігі і газету я не стаў хаваць... скажам, за пазуху, а паклаў зверху ў чама-

У ГОСЦІ... З КАМЕНЕМ ЗА ПАЗУХАЙ

дане. Хаваць кнігу... «Што за здзіўныя думкі?» — спытае чытач. Калі я сышоў з поезда і прыбыў на Брэсцкую таможню, то спачатку таксама здзіўляўся.

У час гутаркі інспектар таможні Мікалай Верашчагін падыходзіць да мяне і апускае руку на плячо.

— Вось тут у адной бабулі з Заходняй Германіі была схава-на біблія.

Здзіўляюся: навошта хаваць кнігу, калі яна ўзята для чытання? Таможнікі ўсміхаюцца з выгладам знатакоў, якія сустралі найўнага субяседніка.

— У тым і справа, што не для чытання. У бабулі разам са святой бібліяй у паліто была зашыта яшчэ адна рэч, вельмі нават... непрыстойная.

Паступова здзіўленне рас-сейваецца. Рботнікі таможні Валяціна Лобік, Юрый Маргошын і Мікалай Верашчагін расказваюць, што чамаданы з дваіным дном і тайнікі ў аўтамабілях адышлі ў мінулае. Прыём, выкарыстаны заходнегерманскай грамадзянкай, таксама прымяняецца не часта. Цяпер многія госці з Захаду, якія прыязджаюць у нашу краіну, ўвозяць ідэалагічную кантрабанду адкрыта. І называюць імёны дзесяткаў людзей, якія маюць дачыненне да гэтай непрыстойнай справы.

Аднойчы, напрыклад, у Брэст прыбыў на аўтамабілі амерыканскі грамадзянін Джэкс Дзілбер. У час таможнага надгляду ў яго знайшлі 12 антысавецкіх артыкулаў, выра-заных з газет. «Навошта?» — спыталі ў яго. Для таго, аказваецца, каб «супаставіць артыкулы з савецкай рэчаіснасцю». Каб гэты выпадак быў адзіна-кавым, можна было б паверыць наўным словам пана Дзілбера. Але кантрабанды займаюцца

Сож разліўся.

Фота М. МІНКОВІЧА.

На просторах Родины

ЯКУТИЯ — КРАЙ ЗОЛОТА И АЛМАЗОВ

Словно назло человеку спрятала природа самые драгоценные свои сокровища в неимоверно труднодоступных и суровых местах. Одно из таких мест — Якутия — царство холода и вечной мерзлоты. Поистине в драгоценном ожерелье предстает перед нами эта земля, раскинувшаяся на площади в 3,1 миллиона квадратных километров по обе стороны от Полярного круга. На северо-востоке и юге ее имеются месторождения золота, на северо-западе и западе — алмазов. Сверкающей короной обрамляют они кладовые каменного угля. По предварительным подсчетам специалистов, якутские недра содержат около двух триллионов тонн «солнечного камня».

Главную перспективу для будущего якутского угля открывает строящаяся Байкало-

Амурская магистраль. «Курс на восток» в экономической политике нашего государства заставил обратить особое внимание на Южную Якутию, граничащую с Иркутской, Читинской и Амурской областями и Хабаровским краем. Этот район достаточно хорошо изучен в геологическом отношении. Прогнозные запасы открытых здесь коксующихся углей оцениваются примерно в 40 миллиардов тонн. Как отмечено Государственной экспертной комиссией Госплана СССР, в районе восточнее Кузнецкого бассейна нет более крупных залежей с высококачественными углями, чем южнокитские. Кроме того, в Якутии обнаружены месторождения железной руды с общим запасами в 60 миллиардов тонн. В настоящее время на юге республики закладываются основы

Ці любіце вы кветкі?

за мяжой і дома

3 ВІЗІТАМ ДРУЖБЫ

У Мінску гасціла дэлегацыя Вялікага нацыянальнага сходу Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі на чале з кандыдатам у члены Палітвыканкома ЦК РКП старшынёй сходу Нікалае Джосанам, якая знаходзілася ў Савецкім Саюзе па запрашэнню Вярхоўнага Савета СССР з афіцыйным сяброўскім візітам. Дэлегацыя нанесла візіт у Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. Гасцей цёпла вітаў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок. Ён расказаў румынскім сябрам аб рэспубліцы, поспехах яе працаўнікоў у дзевятай пяцігодцы, перспектывах развіцця эканомікі і культуры ў адпаведнасці з рашэннямі XXV з'езда КПСС. Гасці былі азнаёмы з работай Вярхоўнага Савета БССР і яго органаў, мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных.

Нікалае Джосан інфармаваў савецкіх таварышаў аб дасягненнях і перспектывах развіцця народнай гаспадаркі краіны. Ён адзначыў паспяхова растуць эканамічныя сувязі з сацыялістычнымі краінамі, падкрэсліў, што кіраўнікі Камуністычнай партыі Румыніі і дзяржавы жадаюць і далей развіваць сяброўскія адносіны з Савецкім Саюзам.

Гасці наведалі Дом-музей і з'езда РСДРП, Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, Мінскі трактарны завод, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі горада.

Ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР у гонар дэлегацыі Вялікага нацыянальнага сходу СРР быў дадзены абед.

ВОПЫТ—СЯБРАМ

«Манументальнае мастацтва Беларусі знаходзіцца на ўзроўні лепшых сусветных узораў, — сказаў карэспандэнту БЕЛТА вядомы чэхаславацкі архітэктар-мастак Яраслаў Брых. — Створаныя вашымі таленавітымі скульптарамі і архітэктарамі мемарыяльныя комплексы Хатынь, Брэсцкая крэпасць-герой, «Прарыў» і іншыя па сіле эмацыянальнага ўздзеяння на глядача, па глыбіні філасофскага асэнсавання факта і па вобразнаму вырашэнню кампазіцыі, на наш погляд, не маюць сабе роўных сярод помнікаў мінулай вайны. Знаёмства з гэтымі мемарыяламі, творчыя сустрэчы з іх аўтарамі, з іншымі вядучымі беларускімі мастакамі дапамогуць нам у рабоце над новым мемарыялам у Лідзіце — роднай сястры вашай Хатыні».

Група чэхаславацкіх спецыялістаў манументальнай прапанды, у якую ўваходзілі таксама скульптар Яраслаў Грож і работнік Сярэдне-Чэшскага абкома КПЧ Здэнак Дуты, вывучала ў нашай рэспубліцы вопыт увекавечання памятных падзей Вялікай Айчыннай вайны. Гасці пабывалі ў Хатыні і на Кургане Славы, агледзелі мемарыял «Прарыў» ва Ушачах, помнік савецкай маці-патрыётцы ў Жодзіна.

У Мінску сябры з Чэхаславацкі азнаёміліся з манументамі і помнікамі горада-героя. У Палацы мастацтва яны агледзелі экспазіцыю рэспубліканскай выстаўкі «Слава працы», сустрэліся з народнымі мастакамі БССР М. Савіцкім, А. Анікейчыкам, лаўрэатамі Ленінскай прэміі скульптарам С. Селіханавым, архітэктарамі Ю. Градавым, Л. Левіным і іншымі.

Група была прынята ў адзеле культуры ЦК КПБ. Загадчык аддзела А. Петрашкевіч расказаў гасцям аб пастаноўцы манументальнай прапанды ў рэспубліцы.

ШЫРАЦА СУВЯЗІ З ПНР

У Мінску адбыўся пленум праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы. З дакладам аб яго дзейнасці і задачах на 1976 год выступіў старшыня праўлення аддзялення, народны паэт БССР, Герой Сацыялістычнай Працы Максім Танк.

У мінулым годзе асабліва ўвага ў масава-палітычнай рабоце ўдзялялася мерапрыемствам, прысвечаным 30-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне і вызваленню Савецкай Арміяй народаў Еўропы ад фашысцкага рабства. Дзейнасць аддзялення накіроўвалася на азнаёмленне працоўных ПНР з дасягненнямі Беларускай ССР у завяршальным годзе дзевятай пяцігодкі.

У сваю чаргу ў нашай рэспубліцы праводзілася работа па прапагандзе дасягненняў Польскай Народнай Рэспублікі ў будаўніцтве развітога сацыялістычнага грамадства.

У 1976 годзе сяброўскія і культурныя сувязі паміж Беларускай ССР і ПНР атрымаюць далейшае развіццё. Адбудзецца абмен дэлегацыямі і турысцкімі групамі.

Значнай падзеяй з'явіцца правядзенне ў нашай рэспубліцы сёлета ў кастрычніку дзён польскай літаратуры.

Перад удзельнікамі пленума выступіў генеральны консул ПНР у Мінску Ю. Мруз.

У Гродна растуць новыя мікрараёны.

Фота А. ПЕРАХОДА.

«Голас Радзімы»
№ 14 (1429)

Я саромелася спытаць, колькі яму гадоў. Ён сядзеў у доўгім кажуху, што магло б сведчыць аб старэчым узросце. Але твар у яго быў малады — твар мужчыны гадоў сарака, і гэта не пасавала адно да аднаго. Ён нібы адгадаў мае думкі.

— Мне было дваццаць, і я лічыўся старым. Памятаю хлопцаў, якія наслі ў крэпасць ваду. Ім было па дзесяць, дванаццаць гадоў...

Я нібы зноў вярнулася ў музей, прыгадала экспанаты і голас экскурсавода: «Трыццаць дзён яны абаранялі крэпасць. Фашысты вяртавалі ўсе ўваходы і выходы, адрэзалі шлях да вады...»

— Гэта былі цудоўныя хлопцы. Аднаго з іх я ведаў — ён жыў у адным доме са мной, — працягваў спадарожнік. — Цяпер у гэтым доме вырас другі юнак, мы разам ходзім у крэпасць, носім кветкі. Вы любіце кветкі?

Гэтае пытанне мне здалася недарэчным, банальным у параўнанні з думкамі, якімі я была перапоўнена, і таму з вымучанай усмешкай толькі кінула яму.

— Вам здаецца дзіўным мае пытанне? У сваім жыцці я спазнаў многіх людзей, якія гэтак жа, як бязлітасна растопталі кветкі, потым растопталі і чалавечыя пачуцці...

Хвіліну мы памалчалі. Аўтобус нетаропка мінаў вёску. На плошчы стаялі дзяўчаты і весела смяяліся.

— Як ім добра! — у гэты момант я крышчу пазаздросціла ім.

Дзіўна, ён зноў далучыўся да маіх думак. Гаварыў хутка, як гавораць людзі, што адганяюць успаміны альбо баяцца, што нешта забудуць сказаць.

Яны пачалі сустракацца яшчэ да вайны. Яна чакала яго. Ён вярнуўся праз два гады пасля перамогі. Доўга ляжаў у бальніцы. Не пісаў ёй, не ведаў, ці выкачаецца з ранняга, і таму не хацеў звязваць яе сваёй бядой. Яна пачала пошукі па ўсёй краіне і потым сама яго прывезла з бальніцы. У іх двое дзяцей.

Звычайная гісторыя, крыху прыгажэйшая тым, што пасля вайны чалавек не за-

таўся без свайго кахання. Я пацкавілася, дзе ён працуе.

— Мяне заўсёды вабіла батаніка. Я ўеўся ў яе, і, бачыце, выйшла! Вядома, з дапамогай жонкі. Сёння займаемца даследаваннямі...

— Жонка — выкладчыца?

— Ды што вы! Мы разам вучыліся... А цяпер... Яна — на прыродзе, я — у лабараторыі. І дома агульнае захапленне — вырошчваем кветкі. Нашы ружы атрымалі ўжо не адну прэмію на выстаўках...

Я разважала — што менавіта ў ім сімпатычнае? Па сутнасці, ён нічым не адрозніваецца ад іншых людзей, ды і асабліва нічога такога не расказаў, а ўсё ж мне з ім хацелася размаўляць.

— Уся гэтая зямля была спалена. Сёння вы яшчэ бачыце на ёй драўляныя хаткі. Прыязджайце праз пяць, дзесяць гадоў і вы ўбачыце на ёй палацы. І кветкі, многа-много кветак, бо на гэтай зямлі жыве каханне і нараджаюцца дзеці, якія некалі будуць з усмешкай узнімаць кветкі ў космас...

Я пашкадавала, што мы прыбываем на канечны прыпынак. Спынілася каля аўтобуса, каб падзякаваць яму за кампанію. Побач стаялі людзі з кветкамі.

Спачатку выйшаў шафёр і вынес трохкалёрны інвалідны вазок. Потым паказаўся мой суб'яднік. Сябры дапамаглі яму сець у вазок, уласна кажучы, паклаў яго туды. У мужчыны не было ног.

Я маладушна схавалася за аўтобус, бо не магла ўтрымацца ад слёз. Яшчэ паспела заўважыць, як ён азіраецца наўкола.

Калі дома я ўспамінала ўсё, што бачыла, яго вобраз быў адным з самых светлых. І я зразумела, чаму ён быў мне такі сімпатычны — праз усю гэтую паездку ён зусім не гаварыў пра сябе.

Я не ведаю назвы вуліцы, на якой ён жыве, не ведаю назваў руж, якія ён вырошчвае, не ведаю нават яго імя. І ўсё ж гэта мой брат. Мой мілы брат.

Эва ТРАНЧЫКАВА.
Пераклаў са славацкай
Алесь МАЖЭЙКА.

ко, — войдут Нерюнгринский разрез мощностью 12 миллионов тонн угля в год, обогатительная фабрика для ежегодной переработки девяти миллионов тонн коксующихся углей, производственная база строительства, ремонтные предприятия и другие объекты промышленного узла, ГРЭС мощностью 1 200 тысяч киловатт, благоустроенный город шахтеров. В 1982 году Южно-Якутский комплекс должен вступить в строй.

В мае 1975 года на пять месяцев раньше срока открылось рабочее движение поездов на 180-километровой линии, соединившей Транссибирскую магистраль с трассой Большого БАМа. Составы с грузами пришли в Тынду — сердце так называемого «малого БАМа», который идет в Якутию. В 1977 году строители магистрали пересекли Становой хребет на границе Якутской АССР с Амурской областью, а к началу 1979 года первые эшелоны примут дары Нерюнгри на станции Беркаит.

Создание на Севере экономически развитых районов предусматривает, прежде всего, их комплексное освоение, при котором наряду с созданием мощной производственной базы со-

ружается весь комплекс социальной инфраструктуры — благоустроенные города и рабочие поселки, все то, что необходимо для труда и культурного отдыха человека.

В 40 километрах от поселка Чульман, на юге Якутской АССР, растет новый шахтерский поселок Нерюнгри. Совсем недавно в нем проживало всего около тысячи горняков, а теперь в несколько раз больше. С учетом большого будущего нового населенного пункта Указом Президиума Верховного Совета РСФСР рабочий поселок Нерюнгри преобразован в город республиканского подчинения.

Группа специалистов института «Якутгражданпроект» только что закончила проектирование первой очереди нового города, население которого составит 50 тысяч человек. Город расположится ярусами на террасе горного склона. Крупнопанельные дома будут собираться из блок-секций.

Пройдет несколько лет, и на месте «медвежьего угла» вырастет один из красивейших городов Сибири. Он действительно будет оправдывать свое название. Нерюнгри в переводе с эвенского — «солнечный».

Юрий СЕМЕНОВ.

создания крупнейшей на Дальнем Востоке угольно-металлургической базы. К промышленному освоению подготовлено Нерюнгринское месторождение в Алданском районе.

Нерюнгри — одно из уникальных в мире месторождений коксующихся углей.

В разрезе оно напоминает чашу. Природа так щедро наполнила ее, что местами содержимое выплеснулось на поверхность.

Утвержденные промышленные запасы Нерюнгринского месторождения — 486,7 миллиона тонн угля, в том числе 349,7 миллиона тонн коксующегося.

Ведущие специализированные проектные организации страны приняли участие в объявленном Министерством угольной промышленности СССР конкурсе на лучшее технико-экономическое обоснование схемы вскрытия и отработки месторождений каменного угля в Южной Якутии. Победил новосибирский институт «Сибгипрошахт». Он стал генеральным проектировщиком первенца угольной индустрии нового района.

В состав Южно-Якутского угольного комплекса, — рассказывает главный инженер проекта Дмитрий Артемен-

-3 А МИНУВШЕЕ время произошло событие, имеющее огромное значение для укрепления международного сотрудничества в самых разных областях. Я имею в виду хельсинкское Совещание по безопасности и сотрудничеству в Европе. Можно ли уже говорить о положительных переменах в наших туристских связях после совещания?

— От исторической встречи в Хельсинки нас отделяет небольшой срок. Да и сезон после совещания был, по сути дела, не туристический. Тем не менее уже можно со всей определенностью сказать, что совещание открыло новый этап плодотворного сотрудничества в области туризма.

Цели и идеи иностранного туризма в нашей стране всегда соответствовали положениям, зафиксированным в Заключительном акте совещания. Это — укрепление взаимопонимания между народами, ознакомление с достижениями друг друга, развитие контактов. А сейчас международный туризм становится еще и важным средством материализации разрядки. Поэтому внимание, которое уделяется в СССР туризму, возрастает из года в год.

Если раньше туристские связи с капиталистическими странами в основном развивались по линии коммерческих фирм, то теперь они поднимаются на межправительственный уровень. Так, в 1975 году мы подписали межправительственное соглашение о туризме с Францией, которое дополнило систему ранее заключенных соглашений с Италией, Ливаном, Ираком, Финляндией и Бельгией. В нем стороны подтвердили стремление развивать взаимный туризм в духе Заключительного акта общеевропейского совещания. Советский Союз стал активным участником созданной в 1975 году на межправительственном уровне Всемирной туристской организации.

Именно по нашей инициативе сотрудничество с западными туристскими фирмами охватывает все более широкий круг вопросов, принимает долговременный и крупномасштабный характер. В соответствии с хельсинкскими договоренностями мы работаем над созданием более благоприятных условий для массовых поездок к нам зарубежных гостей, в том числе в несезонный период.

К примеру, упрощается оформление туристских документов для индивидуальных путешественников. Облегчается порядок ввоза и вывоза иностранными туристами валюты, расширяется предоставление им обслуживания в кредит.

Результаты этих и других шагов налицо. За истекшее пятилетие объем иностранного туризма в СССР увеличился почти вдвое. За этот период около 15 миллионов иностранных гостей посетили нашу страну и 11 миллионов советских граждан выезжали за границу.

Показательно, что в то время, как в европейских социалистических государствах идет динамичное развитие зарубежных путешествий, во многих странах Западной Европы и Америки наметился спад международного туризма. Главные причины этого — экономический кризис, безудержный рост цен, безработица в мире капитализма...

Расширяется и техническое сотрудничество с фирмами капиталистических стран в области укрепления материальной базы туризма, что также вытекает из рекомендаций Заключительного акта. Сегодня можно с удовлетворением отметить определенные положительные перемены.

В частности, в конце 1975 года в итоге взаимных поисков и конструктивных переговоров были подписаны контракты с французской фирмой «Сефри» и шведской фирмой «Сканска» на совместное строительство гостиниц в Москве и Ленинграде.

Предпринимаются также практические

шаги по развитию связей в области обмена технической информацией и специалистами. Например, в январе этого года итальянская фирма «Текно» (Генуя) приняла участие в обучении групп работников для гостиниц и ресторанов «Интуриста». Французская гостиничная компания «Финатек» поделилась своим опытом на семинаре руководителей гостиничных предприятий Главного управления по иностранному туризму СССР.

Конечно, расширение и углубление сотрудничества требуют обоюдных усилий. И радует, что в последнее время мы встречаем лучшее понимание со стороны наших партнеров на Западе, чем раньше. В соответствии с заключенным

Международные туристские связи становятся эффективным каналом ознакомления миллионов иностранных гостей с политикой Советского государства, с его твердой и принципиальной линией на выполнение хельсинкских договоренностей. Поэтому и стараются проповедники «холодной войны» помешать развитию туристских связей с нами.

Делают они это разными способами. В реакционной прессе часто публикуются материалы, цель которых — запугать людей, дабы они не ехали в нашу страну.

К примеру, французская газета «Фигаро» утверждает, будто для получения

Все эти действия, вполне естественно, отнюдь не способствуют укреплению доверия и взаимопонимания между нашими странами, идут вразрез с хельсинкскими договоренностями.

— Вернемся к международному туризму в нашей стране. Предлагаете ли вы гостям новые маршруты и экскурсионные программы?

— У наших гостей есть широкие возможности увидеть советскую действительность. Для своих поездок они могут выбрать любой из 130 предлагаемых нами маршрутов, которые проходят по 135 городам. Думаю, эти маршруты способны удовлетворить самые разнообразные вкусы.

Интересные фестивали искусств пройдут для иностранных туристов в этом сезоне в Москве, Ленинграде, Киеве, Кишиневе, Баку, Минске, Сочи, Новгороде, Владивостоке, Суздале и других городах. Гости посетят многие промышленные предприятия, социально-бытовые и культурные учреждения, встретятся с коллективами, примут участие в вечерах дружбы, побывают в лекториях, культурных центрах.

Зграничные поездки советских туристов также будут весьма разнообразными. «Гвоздем» сезона станут морские круизные путешествия до острова Шпицберген, с посещением скандинавских стран, в страны Западной Африки, поездки на Олимпийские игры в Монреаль и многие другие маршруты.

— Каковы перспективы развития международного туризма в нашей стране?

— Направляя свои усилия на претворение в жизнь хельсинкских договоренностей, мы планируем в десятилетие увеличить объем международного туризма в СССР не менее чем в полтора раза. Будем, разумеется, стремиться к улучшению качественных показателей, устранению существующих недостатков. Надо повысить уровень обслуживания зарубежных гостей, поднять эффективность экономики иностранного туризма в СССР.

Предусматривается большой комплекс мероприятий по строительству гостиниц, мотелей, домов отдыха, туристских баз, ресторанов, улучшению бытового и развитию экскурсионного обслуживания, выпуску сувениров.

Осуществление этих планов будет способствовать дальнейшему наращиванию мощностей материально-технической базы иностранного туризма, а следовательно, и дальнейшему улучшению приема в нашей стране зарубежных гостей.

Если говорить более конкретно, то в десятой пятилетке мы намерены ввести в эксплуатацию гостиницы, мотели и кемпинги на 40 тысяч мест. Значительная доля из них придется на Москву, где, как известно, в 1980 году состоятся Олимпийские игры. Будут продолжены реконструкция и модернизация действующих гостиничных хозяйств.

Предусматривается также в более широких масштабах подготовка специалистов и работников массовых профессий — их общее число в системе Главинтуриста в связи с вводом в действие многих новых предприятий к концу пятилетки удвоится. В текущем году открываются двери специализированного технического училища в Ташкенте, где будет заниматься около 800 человек, и техникума в Киеве на 1 200 мест. А до конца пятилетки войдут в строй училища в Москве, Ленинграде, Баку и других городах. Несколько месяцев назад создан Институт повышения квалификации специалистов и руководящих работников Главинтуриста.

В заключение хотелось бы подчеркнуть, что после Хельсинки перед нами и нашими партнерами на Западе, как никогда ранее, открыты широкие возможности развития международного туризма во имя взаимопонимания, доверия и дружбы между народами.

«Литературная газета».

международный туризм: после Хельсинки

НАЧАЛЬНИК ГЛАВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПО ИНОСТРАННОМУ ТУРИЗМУ ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР С. НИКИТИН ОТВЕЧАЕТ НА ВОПРОСЫ КОРРЕСПОНДЕНТА М. СЕМЕНОВА

межправительственным соглашением с Бельгией, советским туристам сокращен срок выдачи виз с 30 до 15 дней. Быстрее стали выдаваться и итальянские визы. А недавно мы получили сообщение от американских коллег: они разрабатывают экскурсионные программы для гостей из СССР с учетом профессиональных интересов туристов.

Большое понимание мы встречаем у наших партнеров и по ряду других вопросов. Однако многие проблемы до сих пор не разрешены. Слишком уж с большой оглядкой идут западные партнеры на устранение различных препятствий, существующих на пути сотрудничества. В частности, из-за действующих в США дискриминационных законов затормозились переговоры с американскими компаниями о финансировании совместного строительства гостиниц в нашей стране. До сего времени американские власти отказываются в выдаче лицензии на поставку «Интуристу» заказанного еще в 1973 году оборудования для автоматической системы управления.

С большими трудностями связано получение жителями Испании паспортов на поездку в Советский Союз. А реклама согласованных с «Интуристом» маршрутов в СССР может издаваться испанскими фирмами лишь по специальному разрешению испанского Комитета безопасности, причем эти разрешения, как нам известно, выдаются весьма редко.

Можно было бы продолжить перечень таких фактов. Нередко они обусловлены особенностями политического устройства, социального и экономического положения в капиталистических странах. Поэтому мы на переговорах продолжаем поиск конструктивных и взаимовыгодных решений.

— Вместе с тем противники разрядки ведут — и, пожалуй, даже усиливают — сейчас «огонь» по иностранному туризму в Советском Союзе. Со страниц правых газет не сходят заявления, будто зарубежные гости у нас «ничего не видят», будто их знакомят лишь с тем, что «выгодно властям», что они не имеют возможности встретиться с «простыми людьми». А в одном из фильмов, недавно показанных на Западе, утверждалось, что «за каждым иностранным туристом следуют два красных агента». Вывод авторов фильма таков: мол, не надо посещать СССР! Что бы вы могли сказать по этому поводу?

комнаты в гостинице «Россия» «нужно иметь солидную поддержку либо войти в группу туристов, представляющих очевидный интерес для власти». Последняя часть фразы совсем непонятна. Что же касается первой части, то если бы я привел список самых обычных, рядовых туристов, которые жили в этой гостинице в любом месяце года, то заполнил бы их именами весь газетный лист.

Эти и прочие клеветнические заявления о туризме в нашей стране опровергают сами же гости. Датская газета «Хольбек амтс венстремблад» напечатала отчет о поездке в Советский Союз группы фермеров под заголовком «Домой из хорошей поездки в Россию». Руководитель группы Стенли Йоргансен охарактеризовал поездку как исключительно интересную и полезную. По его словам, программа была построена таким образом, «что дала возможность ознакомиться с Советским Союзом со всех точек зрения». Группа не только видела достопримечательности городов, но и посетила ряд колхозов. «Большинство участников поездки, — пишет об этом же другая датская газета — «Каледборг фолькеблад», — были приятно удивлены, познакомившись с жизнью в СССР. Им предоставили возможность не только осматривать колхозы, но и посетить дома колхозников».

Клеветнические материалы в прессе — испытанное оружие недругов разрядки. Но они пользуются и другими методами. В ряде капиталистических стран постоянно совершаются провокации против представителей «Интуриста». Хулиганы от политики пикетируют здания, пробуют ворваться внутрь. Была выбита витрина представительства «Интуриста» в Париже. В Западном Берлине предпринимались попытки запугать наших сотрудников, предъявить им нелепые обвинения.

Устраиваются провокации и против туристов из СССР. Сионисты и прочие антисоветчики подстерегают людей из нашей страны на улицах, пытаются всучить им махровые реакционные сочинения, издающиеся «Посевом», или «приглашают» уехать в Израиль...

И еще один момент. Прикрываясь положениями Заключительного акта об обмене информацией и контактах, враги разрядки стараются использовать расширяющиеся каналы иностранного туризма в СССР для провоза и распространения у нас различного рода антисоветской литературы, порнографических книжонек.

ГАЛОЎНЫ ГЕРОЙ СЦЭНЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

народа... — так мы разумеём сучасны тэатр».

Сённяшняй вёсцы, яе людзям і праблемам прысвяціў сваю камедыю-рэпартаж «Таблетку пад язык» вядучы беларускі драматург Андрэй Макаёнак. Сярод галоўных герояў твора — старшыня калгаса Каравай, які носіць на грудзях зорку Героя Сацыялістычнай Працы. Гэта новы тып кіраўніка калектывнай гаспадаркі. Высокаадукаваны, чулы да людзей, прадбачлівы эканаміст і тонкі псіхалаг, Каравай разумее, што не

аднымі матэрыяльнымі патрэбамі жыве чалавек. Зараз, калі ўзрос дабрабыт вёскі, стаіць задача расшырыць яе культурны даляглад.

Праз другога героя п'есы — дзеда Цыбульку — драматург паказвае новыя адносіны селяніна да зямлі. Цыбулька ў маладосці гнуў спіну на пана, як і яго бацька, і дзед. «За што ж яе любіць, зямельку?» — пытаецца ён. За тое, што яна вякамі гарбачіла чалавека? Любіць трэба тое, кажа Цыбулька, што зроблена на зямлі чалавечымі рукамі. А зямля... Зямлю трэба даглядаць, трактарамі яе варочаць, каб дава-

ла яна чалавеку ўсё, што ён захоча.

Гэтая п'еса беларускага драматурга з вялікім поспехам ідзе на сценах многіх тэатраў Савецкага Саюза і сацыялістычных краін. Але, вядома, у родным Беларускім драматычным тэатры імя Янкі Купалы, дзе дзеда Цыбульку з дацільным гумарам іграе народны артыст БССР Генадзь Аўсянікаў, п'еса Макаёнка знайшла найярчэйшае ўвасабленне.

Нядаўна ў гэтым жа тэатры адбылася прэм'ера спектакля па п'есе Андрэя Гельмана «Пасяджанне парткома» (спек-

такль атрымаў назву «Пракол аднаго пасяджэння»). Брыгадзір Патапаў, у брыгадзе якога «днямі адбылася навукова-тэхнічная рэвалюцыя», — рабочы-творца, які адчувае сябе на будоўлі не бяздунным выканаўцам, а гаспадаром. Пачуццё гаспадара ў Патапава не ў тым, каб патрабаваць нешта ад начальства, а ў тым, каб мысліць аб справах свайго будтэста на ўзроўні «сёмага паверха». Думаць, шукаць, вырашаць, дзейнічаць перш за ўсё самому, не чакаючы аднекуль зверху гатовых рашэнняў. У вобразе брыгадзіра Патапава і раскрываецца адзін з важных прынцыпаў сацыялістычнага спосабу вытворчасці, калі асабісты інтарэс рабочых працаваць у поўную меру сваіх магчымасцей і кваліфікацыі, а значыць і атрымаць за працу

больш высокую кампенсацыю, супадае з агульнадзяржаўнымі інтарэсамі. Грамадства зацікаўлена ў эфектыўнай працы ўсіх і кожнага. У гэтым крыніца агульнага багацця.

П'еса Андрэя Гельмана характэрна для пошукаў у савецкай драматургіі: яна імкнецца раскрыць тыя маральныя вышыні, якіх дасягае наш чалавек, уключаны ў працэс навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Галоўныя героі драматургічных твораў, прысвечаных, як у нас часта пішуць, вытворчай тэматыцы, звычайна людзі прагрэсіўных поглядаў. І вольна барацьба іх поглядаў са звыклымі стэрэатыпамі мыслення некаторых людзей, якія жывуць катэгорыямі ўчарашняга дня, і складае асноўны канфлікт гэтых п'ес. Такая супярэчлівасць поглядаў у брыгадзіра Патапава

ПРАЗ УСЁ ЖЫЦЦЁ — ПАЭЗІЯ

ПАМ'ЯЦІ УЛАДЗІМІРА ДУБОЎКІ

Памёр Уладзімір Дубоўка. Абарвалася жыццё чужоюнага паэта. Звыш паўвеку кіпела яго творчая дзейнасць. Гукі яго высакароднай ліры абуджалі духоўныя сілы людзей на працягу ўсяго гэтага часу і застануцца назаўсёды неўміручымі:

О, Беларусь, лясная ружа,
ззялыя ліст, чырвоны цвет!
У грамадзе Савецкай, дружнай,
знайшла ты свой шчаслівы свет.

Апошнія радкі ў вялікай ступені датычацца самога паэта. Ён нарадзіўся ў вёсцы Агароднікі на Пастаўшчыне, скончыў Нова-Вілейскую настаўніцкую семінарыю ў 1918 годзе. Пасля грамадзянскай вайны, у час якой ён служыў у Чырвонай Арміі, Уладзімір Дубоўка вучыўся ў Вышэйшым літаратурна-мастацкім інстытуце імя В. Брусава. Гэта быў час станаўлення маладога паэта. З кожным напісаным вершам усё мацнейшай рабілася вера ў правільнасць абранага шляху. Першы поспех акрыліў яго. Дубоўка натхнёна працаваў і вучыўся, пасля заканчэння інстытута актыўна ўключыўся ў літаратурную дзейнасць, і неўзабаве выйшлі яго першыя паэтычныя зборнікі. Вершы паэта вылучаліся прастотай і шчырасцю, у іх ярка праяўляліся матывы народнай паэзіі. Яны паланілі сваім характаром чытача. Акадэмік АН БССР, паэт Пятро Глебка пасля ўспамінаў, што пад уплывам творчасці Уладзіміра Дубоўкі ўваходзілі ў літаратуру многія маладыя паэты таго часу, што і ён сам вучыўся ў яго.

Уладзімір Дубоўка жыў і працаваў у Маскве. Яго вабілі багатыя бібліятэкі, з якіх ён нямагла чэрпаў матэрыялаў для сваіх твораў. Але ж паэт ніколі не быў дамаседам:

І Волгу бачыў я і Дон,
багата рэк сібірскіх бачыў.

Такі мой лёс: з юнацкіх дзён
ён вандраванне мне прызначыў.

За час падарожжаў была створана кніга вер-

шаў «Палеская рапсодыя». Яна памножыла заслужаную славу паэта. Неўзабаве ён стаў лаўрэатам Літаратурнай прэміі імя Янкі Купалы.

У апошнія два дзесяцігоддзі Уладзімір Мікалаевіч часта прысылаў мне з Масквы свае кнігі з аўтаграфамі і шчырымі пажаданнямі. Мне было прыемна, што старэйшы сябар праяўляе клопат пра мяне, радзіць, вучыць. Кватэру Дубоўкі ў Маскве, на вуліцы Цюрупы, 20, часта наведвалі беларускія пісьменнікі і вучоныя, маскоўскія сябры. І ўсіх захапляў яго малады задор і глыбокая разважлівасць у гутарках, любоў да людзей і непахісная справядлівасць у ацэнцы ўсяго новага, творча жывога.

Тыя, хто ведаў Уладзіміра Дубоўку асабіста пры жыцці, і тыя, хто ведаў толькі па творах, ушануюць добрым словам яго памяць. Пісьменнік прайшоў вялікую і нялёгкую дарогу. Ён заўсёды ўмеў знайсці правільны шлях, ніколі не зацямяў журбою або распаччу сваё сэрца. «Сумуе вораг наш няхай, нам — некалі са смуткам знацца!» — пісаў паэт і няспынна працаваў. Дасканала адшліфаваныя ўласныя вершы, чужоюна зробленыя пераклады, жыва і проста напісаныя апавяданні — вось спадчына, якую нам пакінуў таленавіты пісьменнік. Яго рэцэнзіі і водгукі засталіся ўзорам таго, як трэба адносіцца да маладых літаратараў, як трэба ставіцца да развіцця літаратуры.

Амаль 76 гадоў пражыў Дубоўка, ледзь не шэсць дзесяткаў ён нястомна працаваў. На рабочым стане паэта засталіся творы, якія неўзабаве ўбачаць свет і зноў парадуюць яго сяброў і прыхільнікаў. Літаратуразнаўцы і гісторыкі высока цэняць багатую спадчыну пісьменніка і адвялі яму належнае месца ў нашай літаратуры. Але найбольшая ацэнка і ўзнагарода — усенародная любоў да палымянай паэзіі Уладзіміра Дубоўкі.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: кампазітары Іван КУЗНЯЦОУ і Рыгор ШЫРМА з дзецьмі.

У ДНІ ШКОЛЬНЫХ КАЊІКУЛ

У дні школьных канікул у Мінску адбыліся Тыздзень музыкі для дзяцей і юнацтва і Усесаюзны тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі. Музычнае свята праводзілася ў беларускай сталіцы пяты раз. Сёлета яго дэвізам былі прыгожыя словы «Над Радзімай нашай сонца ззяе», як сведчанне ўсенароднай любові і клопатаў, якімі акружаны дзеці ў нашай краіне.

Гэтыя дні былі насычаны музыкой, песнямі, высокім і цудоўным мастацтвам. Перад дзецьмі ў канцэртных залах, у школах, клубах і палацах культуры выступалі сотні самадзейных і прафесійных калектываў, харавыя ансамблі і сімфанічныя аркестры, калектывы народных інструментаў і салісты розных жанраў.

Надоўга запомніцца юным глядачам выступленні вакальна-хараграфічнага ансамбля «Харошкі», Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР, ансамбля танца «Камарыкі» Палаца культуры Наваполацкага нафтапрадукцыйнага завода, літоўскага хору хлопчыкаў «Ажуалюкас», народнага ансамбля танца «Лявоніха» Палаца культуры Мінскага трактарнага завода і многіх іншых калектываў.

Горача апладзіравалі слухачы маленькаму піяністу з Масквы В. Куляшову і юнаму леныградскаму скрыпачу С. Стадлеру.

У філармоніі перад мінскімі школьнікамі з вялікім канцэртным выступленнем навучэнцы цэнтральных музычных школ Масквы і Ленінграда, а дзяцей трактаразаводцаў пазнаёмілі са сваім мастацтвам іх ровеснікі з Запарожжа.

Многія канцэрты Тыдня пачыналіся ўступным словам музыказнаўцаў Т. Шчарбакавай, А. Ракавай, В. Сізка, якія вучылі дзяцей разумець і любіць музыку. Над 122-й школай Мінска ўзяў шэфства старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР, народны артыст СССР Р. Шырма. Цікава праходзіць тут творчыя сустрэчы з ім. На гэты раз Рыгор Раманаў прыйшоў са сваімі калегамі І. Кузнецовым, В. Сізка. Яны расказалі юным сябрам шмат новага аб музыцы, а артысты выканалі песні і фартэпінныя п'есы беларускіх аўтараў.

Поспехі кнігавыдавецкай справы ў нашай краіне неаспрэчаныя, і аўтарытэт савецкай кнігі за рубяжом заслужана высокі. Паводле даных ЮНЕСКО, штогод творы савецкіх аўтараў публікуюцца больш чым у пяцідзясяці краінах свету, і гэта цікавасць да нашай літаратуры расце з кожным годам. Нам жа належыць першыняства і па колькасці выданняў і тыражах выпускаемых кніг, а таксама колькасці перакладаў твораў замежных аўтараў.

Велізарных поспехаў у развіцці кнігавыдавецкай справы дабілася і Беларусь. Толькі за апошняю чвэрць стагоддзя колькасць кніг, якія выходзяць у рэспубліцы, узрасла з 616 назваў да 2973, а іх тыраж з 12,6 мільёна экзэмпляраў да 34,6 мільёна экзэмпляраў. У нашай краіне праяўляецца пастаянны клопат аб развіцці літаратуры для маладога чытача.

74 назвы кніг для дзяцей дашкольнага і школьнага ўзросту агульным тыражом 3,7 мільёна экзэмпляраў будзе выпушчана сёлета выдавецтвам «Мастацкая літаратура». Сярод іх — творы Я. Брыля, Р. Барадулліна, П. Валкадаева, Я. Маўра, І. Шамякіна, А. Якімовіча, В. Віткі, Я. Коласа, А. Вольскага, Ф. Казлоўскага, А. Бялевіча і многіх іншых аўтараў.

На кніжных паліцах магазінаў і ў бібліятэках з'яўцацца ў 1976 годзе кнігі дзіцячых пісьменнікаў, перакладзеныя з рускай, татарскай, эстонскай, славацкай, латышскай, нямецкай, літоўскай, украінскай і англійскай моў.

Вось ужо больш як тры дзесяцігоддзі існуе ў нашай краіне традыцыя — у дні веснавых школьных канікул праводзіць кніжчыны Імяніны. І на гэты раз Усесаюзны тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі прайшоў ва ўсіх рэспубліках. Гасцінна былі расчынены дзверы бібліятэк, тэатраў, палацаў культуры, дамоў піянераў, дзе праходзілі хвалюючыя сустрэчы маладых чытачоў з любімымі пісьменнікамі.

ва і кіраўніка тэатра Бартацава, падобны канфлікт узнік паміж героем п'есы Ігнація Дварэцкага «Чалавек з боку» (Магілёўскі абласны драмтэатр) і калектывам, у які ён прыйшоў працаваць. Тут склаліся нездаровыя ўмовы працы, выклікаючы перш за ўсё дрэнным кіраўніцтвам. Чашкоў, так зваюць героя, супраць кансерватызму, неувядуча, бяздарнасці. Чашкоў — не ідэальны герой, ён крыху вулгаваты, рэзкі, дзёрзкі, часам празмерна круты, але на яго баку галоўнае — разуменне сучасных патрабаванняў да кіраўніка вытворчасці і тых нормаў, без якіх немагчымы ў сённяшніх умовах рух наперад.

Сучаснае праяўленне працоўнага гераізму, праблема якога разглядаецца ў п'есе «Чалавек з боку», выводзіцца

не як адзінаковы факт, а як лад жыцця, жыццёвы прынцып. Гэты ж жыццёвы прынцып сцвярджаецца і ў п'есе Генадзя Бокарава «Сталевары». Канфлікт паміж героем і калектывам у канчатковым выніку прыводзіць да ўмацавання сувязей паміж яго членамі. Цікавую пастаноўку гэтай п'есы зрабіў у народным тэатры Мінскага трактарнага завода актёр Беларускага тэатра імя Янкі Купалы народны артыст СССР Здзіслаў Стома.

Купалаўцы падтрымліваюць цесную сувязь не толькі з самадзейнымі артыстамі, але і з усім калектывам прадпрыемства. Але дабратворнасці такіх сувязей гаворыць той факт, што, напрыклад, у пастаноўцы Рускім драматычным тэатрам імя Горкага п'есы Грабнёва «З жыцця дзелавай жанчыны» вя-

У салігорскім Палацы культуры гарнякоў экспанавалася выстаўка карцін самадзейнага мастака, горнага майстра трэцяга рудадупраўлення аб'яднання «Беларуськалій» Анатолія Смоліча. На ёй былі прадстаўлены 60 работ, напісаных маслам і акварэллю. Тэма карцін — праца і адпачынак салігорцаў, прыгажосць роднага краю. НА ЗДЫМКУ: А. СМОЛІЧ гутарыць з наведвальнікамі выстаўкі. Фота П. НАВАТАРАВА.

ПОСПЕХ У ШВЕЙЦАРЫ

«Савецкія артысты пакарылі нашы сэрцы», — так адзываюцца аб выступленнях Дзяржаўнага народнага ансамбля танца БССР, спевакоў і вакальнага квартэта «Купалінка» швейцарскія глядачы. Жыхары Жэневы і Лазаны, Базеля і Берна, іншых гарадоў краіны з захапленнем сустракалі кожнае выступленне дзяцячых мастацтваў Беларусі, якія прыехалі ў Швейцарыю на Тыдзень Савецкага Саюза, што

праходзіў тут у сувязі з 30-годдзем аднаўлення дыпламатычных адносін паміж СССР і Швейцарыяй. Бурай апладысментнаў сустракалі глядачы танцы «Весялушка», «Лявоніха», «Гапак». Доўга не адпускалі яны са сцэны спявачку Вольгу Шутаву, якая з вялікай цеплынёй выконвала рускія і беларускія народныя песні. Вельмі спадабаліся швейцарцам і песні ў выкананні заслужанага артыста

Беларускай ССР Валерыя Кучынскага. Выступленне савецкіх артыстаў вылілася ў дэманстрацыю мацнеючых савецка-швейцарскіх культурных сувязей. Праграма Тыдня ўключала таксама правядзенне выставак беларускага народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, савецкай палітычнай і мастацкай літаратуры і шматлікія сустрэчы савецкай дэлегацыі са швейцарскай грамадскасцю.

лікі ўдзел прыняў калектыв Мінскага камвольнага камбіната. У цэхах, у кабінце дырэктара часта можна было бачыць народную артыстку СССР Аляксандру Клімаву — выканаўцу ролі дырэктара тэкстыльнай фабрыкі, а таксама іншых актёраў тэатра. Яны імкнуліся як можна глыбей пранікнуць у псіхалогію маладых работніц, лепш зразумець характар узаемаадносін паміж імі і адміністрацыяй, падгледзець цікавыя дэталі, што дапамаглі б «сыграць» у спектаклі. На яго прэм'еру артысты першымі запрасілі сваіх сяброў-тэкстыльшчыкаў. Тут жа, на прэм'еру, прысутнічала і міністр лёгкай прамысловасці БССР, у мінулым — дырэктар камвольнага камбіната Марыя Конанава. Яна высокая ацаніла майстэрст-

ва актёраў і асабліва Аляксандры Клімавай. У свой час у якасці кансультанта пастаноўкі п'есы Мікалая Матукоўскага «Нашчадак» га-лоўны рэжысёр Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра Г. Волкаў запрасіў старшыню калгаса «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна, Героя Сацыялістычнай Працы Уладзіміра Бядулю. У п'есе разглядаецца праблема культурнага развіцця калгаснай вёскі, кіравання сельскай вытворчасцю, і знатнаму старшыні была даручана кансультацыя ў гэтых складаных пытаннях. У беларускіх тэатрах ідзе яшчэ шмат цікавых п'ес, якія раскрываюць духоўны свет, жыццёвыя прынцыпы і ідэалы чалавека працы. Гэта — п'еса Р. Назарава «Дзень добры,

Крымаў!» у Гомельскім абласным тэатры, «Трывога» А. Петрашэвіча — у Брэсцкім абласным, «Марыя» А. Салынскага ў Рускім драматычным імя Горкага, «Начнае дзяжурства» А. Дзялендзіка ў Беларускам драматычным імя Янкі Купалы і іншыя. Лепшым вобразам, створаным нашымі таленавітымі актёрамі, уласцівы глыбокая ідэянасць, адпаведнасць жыццёвай праўдзе, патрыятызм. Майстры нашага тэатральнага мастацтва, выходзячы за межы аднаго чалавечага лёсу, падымаюцца да вялікіх сацыяльных і філасофскіх абагульненняў. Усё гэта робіць драматычнае мастацтва своеасаблівай «вытворчай сілай». Адлюстроўваючы жыццё, яно разам з тым пераўтварае яго.

ВУЧОНЫ-МАНГОЛАЗНАЎЦА

му з часам суджана было стаць славым усходазнаўцам, даследчыкам моў і культуры манголаў.

О. Кавалеўскі нарадзіўся 9 студзеня 1801 года непадалёку ад Гродна ў Вялікай Бераставіцы, у небагатай сям'і уніяцкага свяшчэнніка. У 1817 годзе закончыў Свіслацкую гімназію, а ў 1820 годзе — Віленскі ўніверсітэт са ступенню кандыдата зьніка-філасофскіх навук. Ён шмат і сур'ёзна працаваў над вывучэннем заходнееўрапейскіх моў і сусветнай гісторыі, пераклаў на польскую мову трактат Лонгіна «Аб высокім» і «Метамарфозы» Авідзія, але прыкладных ведаў, як і іншыя выпускнікі ўніверсітэта, амаль не атрымаў. Таму паследавалі яшчэ тры гады вучобы ў настаўніцкай семінарыі, пасля чаго Кавалеўскі быў прызначаны ў Віленскую гімназію выкладчыкам лацінскай і польскай славеснасці.

Ён быў актыўным членам таварыстваў «Філаматаў» і «Філарэтаў», натхняемых прафесарам ўніверсітэта І. Лелевелем. Тайнае студэнцкае таварыства «Філаматаў», якое ўзнікла ў 1817 годзе па ініцыятыве А. Міцкевіча, Т. Зана, Я. Чачо-

та і іншых, першапачаткова ставіла толькі культурна-асветныя мэты. У далейшым «Філаматы» выпрацавалі праграму палітычнай барацьбы за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

З заснаваннем у 1820 годзе таварыства «Філарэтаў» Кавалеўскі становіцца кіраўніком адной з яго секцый, у састаў якой уваходзілі А. Міцкевіч, Ф. Малеўскі, Я. Чачот, А. Хадзько.

...Прыгавор камісіі Навасільцава быў катэгарычным: Осіпа Кавалеўскага разам з двума яго таварышамі — Ф. Кулакоўскім і Ю. Вернікоўскім адправіць у Казанскі ўніверсітэт для вывучэння ўсходніх моў, дзе трымаць пад асобым наглядам. Ссылныя павінны вывучаць арабскую, персідскую і татарскую мовы і рэгулярна адзначацца ў жандарскім упраўленні.

Хутка ў Казанскім ўніверсітэце была заснавана кафедра мангольскай мовы, для кіраўніцтва якой не аказалася падыходзячай кандыдатуры. Ва ўніверсітэце вырашылі рыхтаваць сваіх вучоных-манголазнаўцаў, і выбар выпаў на О. Кавалеўскага. Яго камандзі-

руюць у Іркуцк у распараджэнне мясцовага губернатара, дзе ён займаецца вывучэннем мангольскай мовы, а затым, для ўдасканалення ведаў, пасылаюць у падарожжа па бурацкіх, тунгускіх і мангольскіх паселішчах, не выпускаючы з-пад нагляду жандараў. За два гады Кавалеўскі аб'ехаў вялікую тэрыторыю, дабраўся нават да Ургі (цяперашні Улан-Батар). Затым быў пасланы ў Пекін сакратаром духоўнай місіі, дзе ўдасканальваў веданне ўсходніх моў, у тым ліку і кітайскай.

У 1832 годзе нагляд за Кавалеўскім быў зняты. Ён прызначыўся ад'юнктам-прафесарам кафедры мангольскай мовы, а ў 1837 годзе — прафесарам, выбіраецца членам-карэспандэнтам Акадэміі навук. З-пад яго пяра адна за другой выходзяць работы: «Пездка з Іркуцка ў Ургу», «Аб забайкальскіх буратах», «Мангольскіх пустэльнік», «Будыйская касмагонія» і многія іншыя. Асабліва значнымі з'явіліся трохтомны «Мангольска-рускі французскі слоўнік», двухтомная «Мангольска хрэстаматыя» і «Кароткая граматыка мангольскай кніжнай мовы».

У сваіх даследаваннях па манголазнаўству О. Кавалеўскі ішоў непракладзенымі шляхамі. Ён, па сутнасці, першым у нашай краіне (ды і не толькі ў нашай) стварыў вучэбныя дапаможнікі па мангольскай мове.

Разам з кіраўніцтвам кафедры мангольскай мовы О. Кавалеўскі чытаў лекцыі па ўсеагульнай гісторыі. З 1855 па 1860 год быў рэктарам Казанскага ўніверсітэта. У 1862 годзе яго перавялі ў Варшаву прафесарам Галоўнай школы (ператворанай у 1869 годзе ва ўніверсітэт) і дэканам гісторыка-філалагічнага факультэта. Там ён аж да сваёй смерці ў кастрычніку 1878 года чытаў лекцыі па ўсеагульнай гісторыі.

Значны след у гісторыі рускай навукі і культуры пакінулі дзеці О. Кавалеўскага, Старэйшы сын — Мікалай Осіпавіч быў вядомым фізіёлагам, навукова дзейнасць яго таксама цалкам звязана з Казанскім ўніверсітэтам. Другі сын — Павел Осіпавіч быў відным мастаком-баталістам, акадэмікам жывапісу.

А. КІРКЕВІЧ
намеснік дырэктара
па навуковай рабоце
Гродзенскага дзяржаўнага
гісторыка-археалагічнага
музея.

1824 ГОД. У Вільні ўжо многія месяцы лютуе камісія сенатара Навасільцава, якая прыехала з Пецярбурга расследаваць справу тайных студэнцкіх таварыстваў «Філаматаў» і «Філарэтаў». У келлях Базіліянскага манастыра, ператворанага ў турму, пакутуюць Адам Міцкевіч, Ігнацій Дамейка, Тамаш Зан, Ян Чачот...

А пасля была ссылка. Па заснежаных прасторах краіны з Вільні ў розныя бакі імчаліся жандарскія тройкі. Яна Чачота з Тамашом Занам везлі ў Арэнбург, Адама Міцкевіча — у Пецярбург...

Такім жа шляхам трапіў у Казань ураджэнец Гродзеншчыны Осіп Кавалеўскі, яко-

«ВАС ВЫКЛІКАЕ СПАРТЛАНДЫЯ»

Так называецца спартыўная гульня-конкурс школьнікаў, якая ўжо на працягу 10 гадоў праводзіцца рэспубліканскім тэлебачаннем сумесна з інстытутам фізкультуры. Нарадзіўшыся ў Беларусі, яна хутка заваявала папулярнасць у дзяцей і стала адной з любімых гульняў. Спартыўцы праходзяць у школах паміж класамі, летам у піянерскіх лагерах, а апошні час і паміж гарадамі як у рэспубліцы, так і за яе межамі. Летась у гонар 30-годдзя Перамогі савецкага народа над фашысцкай Германіяй была праведзена серыя сустрэч школьнікаў гарадоў-герояў. Мінчане сустрэліся са сваі-

мі равеснікамі з Ленінграда, Кіева, Новарасійска, Севастопалля, Валгаграда.

Гэта гульня заснавана на спартыўным спаборніцтве дзвюх каманд. Звычайна набіраюць па аднаму прадстаўніку з розных класаў, пароўну хлопчыкаў і дзяўчынак. Камандам даюцца аднолькавыя заданні. І цяпер усё залежыць ад таго,

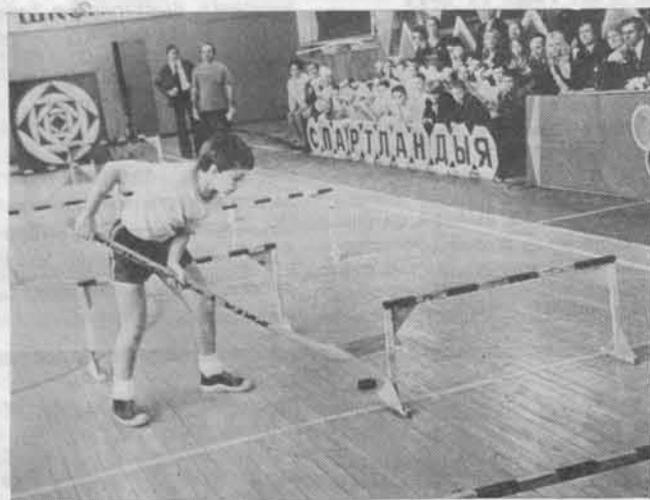
хто хутчэйшы і больш спрытны. У праграмы ўключаюцца самыя розныя рухавыя спартыўныя гульні: бег з перашкодамі, гульні з мячом, перацягванне каната, іншыя практыкаванні і нацыянальныя гульні народаў СССР.

Усе гэтыя матчы трансліруюцца па тэлебачанню, таму юныя спартсмены ма-

юць мільёны бальшычкі. І незалежна ад таго, хто перамог, у хлопчыкаў і дзяўчынак застаецца добры настрой, з'яўляюцца новыя сябры.

НА ЗДЫМКАХ: мінскія школьнікі прымаюць спартландцаў літоўскага горада Алітус.

Р. КРАКАЎ.

ХАЧУ СТАЦЬ БІЁЛАГАМ

Падлеткі сваімі вачыма павінны былі ўбачыць, які шлях праходзіць нервова імпульс ад раздражненага месца — рэцэптара — да нервовых цэнтраў, мышц, залоз... І калі Марына Смалякова і Саша Казючыц пачалі дослед, у лабараторыі запанавала цішыня.

Невялікі ўчастак мышачнай тканкі паклалі ў фізіялагічны раствор, далучылі да электродаў спецыяльнага прыбора. Тым самым выклікалі яго раздражненне. І тут жа на экране аднаго з апаратаў, падобнага на тэлевізар, заскакала тоненькая ломаная лінія. Усе з палёгкай уздыхнулі, а потым... запляскалі ў далоні. Дослед удаўся.

Што ж у гэтым асаблівага, спытаеце вы? Нескладаны эксперымент. Незвычайнасць яго ў тым, што ля прыбораў у студэнцкай лабараторыі стаялі школьнікі. Вучацца яны адразу ў дзвюх школах — звычайнай і «юнага біёлага». Пяты год працуе такая школа пры біялагічным факультэце БДУ імя У. І. Леніна. І калі ў першыя гады сюды прымалі ўсіх жадаючых, то цяпер, каб стаць яе слухачом, трэба перамагчы ў няпростым адборачным конкурсе пры паступленні.

Усе восем кафедраў факультэта прымаюць удзел у рабоце «юнага біёлага». Ня мала часу і сіл аддаюць сваім маладым сябрам прафесары і выкладчыкі.

Мэта стварэння падобных школ юных, якіх у рэспубліцы пры вышэйшых навуковых установах і навукова-даследчых установах працуе ўжо каля 50, у тым, каб за тры два гады, якія юнакі і дзяўчаты праводзяць тут, развіць іх прыродныя схільнасці, навучыць творча мысліць, дапамагчы ім у выбары прафесіі.

А. БЯРЭЙШЫК.

гумар

Непісьменная бабуля пры атрыманні пенсіі зайседа ставіла крыжык, але аднойчы замест крыжыка яна паставіла кружок.

— У чым справа, мадам? — спытаў касір. — Чаму вы паставілі кружок?

— Я выйшла замуж, мсье, і цяпер у мяне другое прозвішча.

— Вы павінны неадкладна кінуць курыці!

— Я не куру, доктар.
— Ні кроплі алкаголю!
— Я зусім не п'ю.
— Вам трэба ўжываць толькі вегетарыянскую ежу.
— Я ненавіджу мясное.
— Але што-небудзь, чорт пабярэ, вы любіце?
— Бульбу...
— Дык вось, з сённяшняга дня я забараняю вам есці бульбу ў любым выглядзе.

Прыбіральшыца, прыйшоў-

шы вечарам у памяшканне банка, сутыкаецца з дырэктарам, які замыкае ўваходныя дзверы.

— Пан дырэктар, вы не даце мне ключы ад сховішча каштоўнасцей?

— Ты звар'яцела? Толькі я і галоўны бухгалтар ведаем шыфр замка...

— Шкада. А то мне кожны вечар даводзіцца некалькі мінут калуцацца шпількай, пакуль адчыню замок, каб падме-

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 493.